WANDELEN

Waterwandeling Solidarid'eau

Water: een brug van solidariteit tussen Berlare en Rio Verde

berlare

www.berlare.be

Provincie Oost-Vlaanderen
Voor ieder van ons

protos
alles begint met water

GROS BERLARE

Beste wandelaar

Als gedeputeerde van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen, bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking én voor toerisme heet ik je graag welkom op deze waterwandeling met een link tussen Noord en Zuid.

Ons bestuur heeft sinds 1994 een partnerschap met organisaties in de provincie Esmeraldas in Ecuador. Onze partners werken er rond drinkwatervoorziening, sanitatie en productie en commercialisatie van cacao. In het verleden werkten we hier voor samen met Vredeseilanden en nu met Protos. Wij spreken van partnerschap omdat het over meer gaat dan het financieel ondersteunen van projecten. Het gaat over verbondenheid en betrokkenheid. Berlare stapte mee in dit partnerschap en verbond zich met de gemeente Rio Verde in een waterschap.

Een broederschap tussen twee gemeenten met als focus water. Water is een belangrijke pijler voor ontwikkeling. Voor ons is water een vanzelfsprekendheid, je draait de kraan open en je hebt drinkbaar water. In vele landen in het Zuiden is dat niet zo.

Vrouwen en kinderen besteden vele uren per week om water te halen, soms moet men bidons water kopen en gaat een te groot deel van het gezinsinkomen op aan water. Water is ook bepalend voor de gezondheid. Vele ziekten ontstaan door het drinken van onzuiver water of door gebrek aan hygiëne door een gebrek aan water.
De voorbije jaren heeft de provincie samen met de gemeente Berlare en Protos geïnvesteerd in drinkwater- en sanitaire voorzieningen in verschillende dorpjes in de provincie Esmeraldas.

Wij vinden het hierbij uiterst belangrijk dat zowel de lokale bevolking als het lokaal bestuur de projecten dragen. Zij zijn er verantwoordelijk voor en zij moeten op lange termijn er voor zorgen dat de installaties onderhouden worden.
In Ecuador is er daarvoor een samenwerking opgezet tussen de lokale organisaties (Protos en CEFODI), de gemeentebesturen en de water comités (bewoners die mee verantwoordelijkheid opnemen). In Oost-Vlaanderen werken we samen tussen Protos, Berlare en de provincie Oost-Vlaanderen.

Ik wens jullie alvast veel wandelplezier en hoop dat je je tijdens de wandeling even in de schoenen van een Ecuadoriaanse vrouw, man of kind kan verplaatsen.

Eddy Couckuyt

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen

Inhoud

Een wandeling in Berlare met als thema 'water'?	4
Wandelkaart	6
Water doet leven	8
Lokale veerkracht	10
Waterbescherming	12
Water en evenwicht	14
Brug van solidariteit	16
Waterrecreatie	18
Op't gemak	20
Brandstof en energie	22
Bedankt	24

Colofon

Een uitgave van gemeente Berlare | v.u. Katja Gabriëls, Dorp 22, 9290 Berlare

Redactie en lay-out: gemeentediensten en werkgroep waterwandeling

Druk: Top Printing | oplage: 1.000 exemplaren

Foto cover: Greta Van Boven

Een wandeling in Berlare met als thema 'water'?

Waarom niet? Water is zo vanzelfsprekend dat we er ons geen vragen meer bij stellen. Even aan de kraan draaien en daar stroomt het. Berlare beschikt over veel mooie waterbezienswaardigheden : het Donkmeer, de Nieuwdonk, de Schelde, het pompgemaal.

Op deze wandeling en met deze wandelgids als leidraad bekijken we enkele van deze bezienswaardigheden van dichterbij én leggen we de link naar het zuiden. Welbewust watersolidair!

Sinds 2009 heeft Berlare een waterschap met de gemeente Rio Verde in Ecuador. Rio Verde wil zoveel zeggen als "Groene Rivier ". Doel van dit waterschap is om er de mensen van drinkbaar water te voorzien. Water als een brug van solidariteit.

In België is proper (gezond) water een normale zaak. In vele delen van de wereld niet. Mensen (vooral kinderen) moeten soms kilometers lopen om water te halen. Berlare bouwt mee aan een betere toegang tot water in Rio Verde. Zo werden met de steun van Berlare drinkwaterinstallaties aangelegd in de dorpjes Chumunde en San Vicente en in de gehuchten Zapallo en Zapallito. Verder ondersteunt de gemeente Berlare een project voor Altamira, Guariche en Chunguillo. De komende jaren wil Berlare het waterschap verder uitbouwen door een ministedenband met Rio Verde op te zetten.

Berlare doet die waterprogramma's niet alleen. Ze werkt daarvoor samen met de provincie Oost-Vlaanderen, Protos v.z.w. en CEFODI, een organisatie in Ecuador zelf.

Op de volgende pagina's vinden jullie informatie over water in Berlare en Ecuador! Geniet van een waterrijke wandeling en laat je onderdompelen.

Het drinkwaterstation in Chunguillo, begin 2015. Hierdoor zullen 164 gezinnen aangesloten kunnen worden op het distributienet. In totaal zullen meer dan 950 mensen toegang hebben tot drinkbaar water.

(bron: vzw Protos)

Wandelkaart

Bij het wandelen hoort ook een wandelroute. Even de brochure kantelen, en dan kan je op pad.

In het najaar van 2015 voorziet toerisme Oost-Vlaanderen wandelknooppunten in Berlare. Deze wandeling is nog voor de wandelknooppunten uitgewerkt, maar in samenspraak met de provincie en met de dienst openbare werken van Berlare, hebben we de wandeling zo goed mogelijk afgestemd op de knooppunten. We wijken er slechts één keer van af op de Donklaan.

Korte routeomschrijving:
We volgen het Alfred Nelenpad richting knooppunt 8.

Punt A (Borremans) met infobord

We vervolgen onze weg. Aan het einde van het Alfred Nelenpad komen we op de Donklaan. Als je even links gaat dan kom je '**vzw Durme - lokale veerkracht**' tegen (Donklaan 119a). Daarna keer je terug naar het Alfred Nelenpad. We verlaten de knooppuntenroute en gaan verder op de Donklaan. Via de parking komen we aan ons volgend waterpunt.

Punt B (*Brugsken*) met infobord

Wie het verharde (buggy)traject wil volgen, gaat nu richting knooppunt 1. Daar gekomen pik je in op pagina 20 in de brochure.
Wie kiest voor de 'ruige wandeling' vervolgt nu zijn weg langs de Donklaan. Aan de splitsing kies je rechts voor het vervolg van de Donklaan.

Punt C (Scheve Villa) met infobord

Volg verder de Donklaan tot knooppunt 7. Daar gekomen ga je richting knooppunt 1. Onderweg kom je **'de brug van solidariteit'** tegen. Vervolg je weg richting knooppunt 1.

Punt D (waterrecreatie) met infobord

Vervolg je weg richting knooppunt 1. Daar gekomen, kies je richting knooppunt 2.

Punt E (Eendenkooi) met infobord

Vervolg je weg richting knooppunt 2. Daar gekomen, ga je richting knooppunt 9

Punt F (Turfsteker) met infobord

Ga verder richting knooppunt 9. Hierna volg je knooppunt 8 tot je terug bent aan het Museum Donkmeer - Toeristisch infokantoor.

Donklaan
Zandstraat
Museum Donkmeer
Toeristisch infokantoor
Waterleliestraat
Olmendreef
Jachtstraat
Schrijkenstraat
Brielstraat
Donkmeer
Start aan
het museum
Donkoever-
park
A. Nelpad
Kapellebergstraat
Oude Dreef
Pachthofdreef
Bareldonkdreef
Kapelleplein
Dennedreef
Sparrendreef
Donkgoeddreef
Vzw Durme
Eendenkooi
Nieuwdonk
Donklaan
Scheve Villa
Buggywandeling
Ruige Wandeling
Knooppunt
Water doet leven
Waterbescherming
Water en evenwicht
Waterrecreatie
Op 't gemak
Water en energie

Water doet leven

Misschien een cliché? Maar zonder water is er geen leven. Al past hier het zinnetje 'water doet eten' zelfs nog beter.

Paling wordt wereldwijd aangevoerd uit verschillende werelddelen en in het Donkmeer gezet. Na enige zwempartijtjes in het Donkmeer, belanden ze dan als Berlaarse lekkernij op je bord. De visvangst in Berlare is grotendeels een luxeproduct. Maar voor Palinghandel Borremans heeft het duidelijk een economische functie.

© Greta Van Boven

In de 'Groene Rivier' (Rio Verde) kan je makkelijk rivierkreeftjes vangen. Deze 'waterdiertjes' worden vooral gevist voor speciale gelegenheden en verkocht op de markt waar de lokale vissers er een goede prijs voor krijgen. Geen wonder dat bij een bezoek aan Rio Verde twee Berlaarse inwoners deze verse lekkernij voorgeschoteld kregen.

Wist je dat er ongeveer 15.000 liter zoetwater nodig is voor de verwerking van 1 kilogram rundvlees? Af en toe een vleesloos dagje kan jouw 'watervoetafdruk' drastisch verlagen.

(bron: www.allesiswater.be)

Lokale veerkracht

In zowat elke gemeente of stad in de wereld zijn er organisaties die zich inzetten op lokaal niveau op water – en natuurvlak.

Vzw Durme is actief rond natuur in de streek van Durme, Moervaart en Schelde. De organisatie beheert 395 ha natuur, waarvan 56 ha rond het Donkmeer, waar ze ook een educatief bezoekerscentrum hebben. Moerassen, grachtjes en beken, rivieren of open stukken water geven waarde aan onze reservaten. Het is voor vzw Durme dan ook heel belangrijk om de waterhuishouding in de gebieden op peil te houden, en de kwaliteit hiervan te verzekeren.

© Provincie Oost-Vlaanderen

In Rio Verde is een beheersbekkencomité gekozen dat alle activiteiten in het stroomgebied van Rio Verde coördineert en faciliteert tussen overheid, bewoners en gebruikers.

Nog meer dan 748 miljoen mensen moeten het zonder drinkbaar water stellen. Dus een wereldburger op tien heeft geen onmiddellijke toegang tot drinkbaar water. Zij moeten dagelijks uren wandelen om water te halen.

(bron: JMP WHO and Unicef - www.wssinfo.org)

Waterbescherming

Water biedt bescherming, denk maar aan slotgrachten van middeleeuwse burchten. Toch is het soms nodig om onszelf te beschermen tegen water.

De dam aan ‘’t Brugsken’ is één van de toegangswegen naar de Eendenkooi. Het Donkmeer ontstond zelf door turfwinning. Tussen de verschillende turfpercelen liepen ‘dammetjes’ enerzijds als afscheiding anderzijds om ze te kunnen bereiken: een soort van beschermde toegang. Deze dam is daar waarschijnlijk een overblijfsel van.

Aan de kust in Ecuador (waar ook Rio Verde ligt) moeten de mangroves (bomen die in tropische gebieden groeien op een zoute slikbodem) plaatsmaken voor kunstmatige scampivijvers. De natuurlijke 'mangrovebescherming' tussen de zee en binnenland valt weg. Door de klimaatverandering neemt het zeepeil toe en wordt het binnenland kwetsbaarder voor nefaste overstromingen.

Ons lichaam bestaat voor gemiddeld 70 procent uit water. Het beschermt, zuivert en helpt bij de spijsvertering.

(bron: www.allesiswater.be)

Water en evenwicht

Soms een halsbrekende combinatie. De kracht van water is enorm, denk maar aan de gevolgen van een tsunami.

De Scheve Villa is in Berlare en de wijde omtrek gekend omdat ze … scheef staat! De villa is gebouwd op een (sterk) plateau. De onstabiele ondergrond (deels klei, deels turfgrond) kon het gewicht niet aan en langzaam zonk de ene kant weg, zonder dat het huis scheurde.

In Rio Verde wonen verschillende mensen nabij de rivier in houten paalwoningen. Aan de oevers van een rivier wonen is niet zonder gevaar, vooral als het water in de rivier snel stijgt. Door de klimaatverandering en de ontbossing nemen de overstromingen en de snelheid van het rivierwater toe, waardoor het transport op de rivier effectief halsbrekend wordt.

Waarom zijn riooldeksels altijd rond?

Als ze vierkant waren, konden ze er diagonaal invallen. Ronde deksels vallen nooit in de put.

Brug van solidariteit

Water: 'brug van solidariteit' tussen Berlare en Ecuador. De kortste afstand in vogelvlucht van Berlare naar Rio Verde is maar liefst 200 km meer dan het postnummer van Berlare (9290).

Het brugje achter de Scheve Villa leidt naar een druk bewandeld pad. Om de veiligheid van elke wandelaar te garanderen is er kippengaas op het brugje genageld. Bij regen, modder of sneeuw kunnen zo natte uitschuivers vermeden worden.

Van bruggen gesproken. San Vicente is een dorpje aan de andere kant van de Rio Verde en enkel toegankelijk via een hangbrug. Alle materiaal voor de constructie van het drinkwatersysteem is te voet over deze brug aangevoerd.

Een echte brug van solidariteit: om elkaars gemeenten beter te leren kennen, maakten zowel de inwoners van Berlare als die van Rio Verde een vriendschapsfilmpje. Je bekijkt ze op www.berlare.be/waterschap.

Waterrecreatie

Recreatie in, op en rond het water bestaat overal ter wereld. Water spreekt tot de verbeelding! Bootje varen, vlotten bouwen of gewoon ploeteren, je kan het zo gek niet bedenken of het wordt gedaan in het water.

In Berlare zorgen het Donkmeer en de Nieuwdonk voor de nodige waterontspanning. Vissen, bootje varen, zeilen, zwemmen het kan er allemaal. En bij een strenge winter is het ook de uitgelezen plaats om er te schaatsen. Het aanbieden ervan is een economische activiteit.

Ook in Rio Verde wordt er in het water geravot. Vooral jongeren amuseren zich met boomstronken in het rivierwater. Verder doen de huisvrouwen in die rivier ook de was en de plas. En klein voordeel hierbij is wel dat ze er andere vrouwen ontmoeten en dat ze zo hun verhaal kwijt kunnen. Naast een plaats voor visvangst is het water van de Rio Verde ook een uitstekend transportmiddel.

Dat activiteiten op en rond het water tot de verbeelding spreken, bewijzen ook de stijgende cijfers van het aantal bezoekers aan het Museum Donkmeer (Toeristisch infokantoor) in Berlare. In 2014 kwamen maar liefst 8.500 mensen informatie vragen.

Op ‘t gemak

Op’t gemak spoelen we heel wat drinkwater door. Er zijn gelukkig wel al voorbeelden van hoe het beter kan. Denk maar aan de kleine en grote spoelknop.

© Wim Arbijn

Een toilet kennen wij als ingebouwd badkamermeubel met een drukknop dat er voor zorgt dat onze ‘boodschap’ samen met drinkwater verdwijnt in de opslorpende rioolput. Hier in de Eendenkooi zijn er ook toiletten. Deze maken echter geen gebruik van drinkbaar water, wel van water rechtstreeks uit het Donkmeer.

© vzw Protos

In Rio Verde zijn er net als bij ons toiletten die doorspoelen met water, maar je vindt er ook 'droogtoiletten' terug. Een toilet zonder water? Het kan! Je doet je behoefte, bedekt deze met organisch materiaal (stro, houtschaafsel, houtskool...) om geurtjes te vermijden. Als je het composteert kan je het later ook nog in je tuin gebruiken.

Wist je dat er vandaag nog 2,5 miljard mensen in de wereld niet beschikken over een proper toilet in hun directe omgeving? Dat is maar liefst een derde van de wereldbevolking.

(bron: JMP WHO and Unicef - www.wssinfo.org)

Water en energie

Water: soms ontstaan uit een bron van energie, soms zelf een bron van energie.

Het Donkmeer is pas in de late 18e en vroege 19e eeuw ontstaan als gevolg van turfwinning. De turf, ontstaan door de verlanding van de Scheldearm, was voor de boeren een waardevolle brandstof. In de 20e eeuw ontstond de Nieuwdonk als gevolg van intensieve zandwinning. Twee littekens in het landschap die er niet langer uit weg te denken zijn.

In Rio Verde kookte men tot voor kort vooral op houtskool. Nu gebeurt dat steeds meer op gas. De regering wil de gassubsidies afschaffen en de Ecuadoranen er toe aan te zetten op een elektrisch inductiefornuis te koken. De elektriciteit hiervoor zal geleverd worden door 8 nog te bouwen waterkrachtcentrales. Veel Ecuadoranen hebben daar terecht vragen bij: zal er voldoende energie geleverd worden? Zal het ook beschikbaar zijn in de afgelegen dorpen?

Onze huidige manier van leven draagt bij tot klimaatverandering. De weersextremen die hiervan het gevolg zijn, zijn het meest zichtbaar in de watercyclus : intensere regenval met daarbij horende overstromingen, hogere watersnelheden en langere periodes van droogte. Hoe goed is Ecuador inclusief Rio Verde uitgerust om met die extremen om te gaan?

(vzw Protos - www.protos.be)

Bedankt!

Kirsten Photography
Boerenkrijgstappers vzw
Palinghandel Borremans
Heem - en oudheidkundige kring Berlare
Vzw Durme
Werkgroep waterwandeling
GROS Berlare
Gemeente Berlare
Provincie Oost-Vlaanderen
Protos vzw

Meer informatie: dienst vrije tijd - Gaver 72, 9290 Berlare - noordzuid@berlare.be
www.berlare.be/waterwandeling